

KURATERING OG MUSEOLOGI Ungdomsuddannelser og udskoling

Idékataloget består af 4 forskellige øvelser, der på forskellig vis undersøger den kuratoriske praksis. Forløbet fokuserer på forskellige aspekter såsom udvælgelse og sammensætning af materiale, formidling, kontekst og udstillingsrum. Gennem de praktiske kuratoriske øvelser, der tager udgangspunkt i hjemmet som udstillingsrum og de ting eleverne har til rådighed omkring sig som udstillingsobjekter. Herved tydeliggøres det, hvordan museet er en subjektiv institution, der fortæller historier fra et udvalgt perspektiv og foretager valg og fravalg.

Beskrivelse

Statens Museum for Kunst (SMK) er Danmarks nationalgalleri med en kunstsamling af 700 års kunsthistorie fordelt på over trehundredetusinde kunstværker. Museet kan kun vise omkring to procent af samlingen ad gangen – så der sker en nøje udvælgelsesproces for at finde temaer, værker og sammensætninger, der kan inspirere og vise nye sider af kunsten. I dette undervisningsforløb undersøger vi, hvordan et museum fungerer i dag. Hvordan bliver en udstilling til? Og hvordan kan vi efterfølgende analysere den? At planlægge og lave udstillinger kaldes også for kuratering. Det kommer af latin og betyder 'at drage omsorg for'. Som kurator drager man altså omsorg for kunsten men også for publikum. Vi diskuterer subjektivitet, kuratorens arbejde og institutionens rolle. Vi undersøger også, hvad der sker, når kunstværker sættes sammen med personlige genstande og hverdagsobjekter. Hvordan ændres betydninger gennem nye sammenhænge og personlige fortællinger? Og hvordan kan et coronakarantænehjem kurateres til noget ekstraordinært?

Oversigt over øvelser

- The object lesson
- Værktekster og kontekster
- Lav dit eget stilleben
- Kurater dit karantænehjem

Materialer

**Eleven skal have adgang til en computer med internetadgang.
Mulighed for at fotografere - f.eks. digitalkamera eller smartphone.**

The object lesson

En vigtig del af en udstillings tilblivelse handler om indsamling, udvælgelse og sammensætning af kunstværker. Dette lyder måske ret enkelt, men der er en lang proces med mange valg og fravalg, der også afhænger af hvem de involverede personer er og hvad deres faglige tilgang er. Hvert kunstværk fortæller historier hver for sig, men de påvirker ligeledes hinanden, og når de udstilles sammen opstår nye betydninger. Den amerikanske kunstner Haim Steinbach har udviklet en øvelse, når han underviser studerende på kunstakademiet. Den hedder The object lesson, altså genstandsopgaven. Vi skal nu inspireret af Steinbachs øvelse, undersøge, hvordan genstande kan indgå i forskellige sammenhænge og skabe forskellige historier.

Materialer

16 tilfældigt valgte objekter fra dit hjem, et kamera eller smartphone.

Øvelse

1. Gå en runde i dit hjem og indsaml 16 genstande du finder på din vej. Det behøver ikke være kunstværker. Det kan f.eks. være din tandbørste, din fars sok, en gulerod fra køleskabet osv. Sørg for at få mindst 1 objekt/genstand fra hvert rum med i samlingen. Forsøg også gerne at gøre samlingen af genstande så forskelligartet som muligt.

2. Ryd en bordflade og placer alle genstandene, så de alle kan ses. Tag et billede af samlingen ovenfra. Til hver genstand skal du nu notere følgende: Hvad er det? Hvilke associationer knytter du til det? Hvad er dets fordele og ulemper? Hvilken status har det i forhold til de andre genstande? Hvad bidrager det til i gruppen af genstande?

3. Du skal nu gruppere genstandene i mindst 4 forskellige temaer. Hvilke fællesskaber kan du finde mellem dem? Det kan f.eks. være farver, funktioner, materiale, form, størrelse eller associationer, de har til fælles. Tag et nyt billede ovenfra og noter de forskellige temaer.

4. Bland genstandene sammen igen. Opdel mængden i mindst 4 nye temaer. Tag et billede ovenfra igen. Du har netop bevist, hvor mange forskellige fortællinger en genstand igangsætter, når det deltager i forskellige fællesskaber. En genstand indeholder mange kvaliteter individuelt, men vores oplevelse af den, er i høj grad styret af den kontekst og det fællesskab af genstande, den befinder sig i.

5. Bland genstandene sammen igen. Du skal nu en sidste gang sammen sætte et genstandsfællesskab. Denne gang bare et enkelt fællesskab. Temaet du vælger dine genstande ud fra skal være dit yndlingskunstværk, og du bestemmer selv hvor mange genstande der skal være med denne gang: find evt. et i SMK's online samling: https://open.smk.dk/art?q=*%26page=0. Søg f.eks. på din yndlingsfarve eller yndlingsord. Hvordan passer genstandene til værket? Ligner de? Har de noget til fælles? Eller skaber de en interessant spænding og konfrontation? Ellers må du tænke kreativt: kan dit tandbørsteskafts glatte overflade f.eks. passe sammen med en skinnende overflade i værket?

6. Tag et billede af genstandsfællesskabet.

Værktekster og kontekster

Kig grundigt på kunstværket *Æterlegeme* af den danske kunstner Claus Carstensen. Billedet er i god kvalitet og du kan zoome helt ind og kigge på materialerne og alle detaljerne:

<https://open.smk.dk/artwork/iiif/KMS7403?q=%C3%A6terlegeme&page=0>

Overvej og notér

Hvad er det første du tænker på, når du ser det? Hvilke materialer kan du genkende? Hvad undrer dig ved værket? Hvad kunne du godt tænke dig at vide om det?

Øvelse

Opdig en værktekst til *Æterlegeme* (en lille introduktionstekst til værket, som skal hjælpe publikum til at forstå og tolke det). Brug din fantasi og forestil dig, hvad værket skal forestille, hvem kunstneren er osv. Du kan f.eks. overveje: Hvor stammer materialerne fra? Har kunstneren haft en politisk dagsorden? Siger værket noget filosofisk, kritisk, oplysende eller positivt om et tema? Hvorfor har værket fået den titel? Værkteksten skal være mindst 4 linjer på en A4 side.

Når en udstilling planlægges er et af kernespørgsmålene, hvad den centrale fortælling i udstillingen skal være, og hvordan den skal iscenesættes. Det er del af det kuratoriske arbejde. Der findes mange forskellige formidlingsværktøjer, som kan tages i brug: udstillingskataloger, velkomstflyers, interaktive platforme, vægtekster og værktekster mm. der alle hjælper folk til at opleve udstillingen på egen hånd.

Det er vigtigt at tænke over, at et museum aldrig er et neutralt rum, men et rum præget af kuratoriske valg, som afhænger af hvem der står for kurateringen. Hvad er personen/personernes kunstteoretiske ståsted? Hvad er deres subjektive præferencer? En historie kan fortælles på uendelig mange måder. SMK er Danmarks Nationalgalleri og skal sigte efter så bred en målgruppe som muligt. Vi skal formidle til både erfarne kunstkendere og førstegangsbesøgende, unge og gamle, interesserede og uinteresserede på samme tid. Det kan være svært at finde en balance mellem at fortælle for lidt, hvor nogen måske savner baggrundshistorie og at fortælle for meget, hvor nogen måske føler at de bliver dikteret en specifik oplevelse, som ikke er deres egen.

Kig på næste side for at læse SMK's værktekst til *Æterlegeme*.

Værktekst til Æterlegeme, 1986, Claus Carstensen

“Æterlegeme betegner inden for det okkulte forestillingen om en energi, der stråler ud fra kroppen og danner en aura rundt om den. Begrebet minder om forestillingen om kunstværkets udstråling. Men tanken om det auratiske kunstværk modarbejdes netop i den radikale tingsliggørelse i Carstensen til kunstværket. Det er udført i grimme og lave materialer. Lærredet er overhældt med dispersionsfarver, hvorefter kunstneren pissede på det, før han malede motivet med alkydemalje, asfalt- og oliemaling samt konsistensfedt. Endelig er det draperet med skumgummirester, der er hæftet og limet på. Det draperede materiale trækker ned ad og modarbejder billedets åbenlyst vertikale, opadstræbende format. Samtidig modarbejder det med sin fysiske forgængelighed – skumgummi misfarves og bliver porøst, når det udsættes for sollysets ultraviolette stråler – forestillingen om kunstværkets evige værdi.”

Overvej og noter

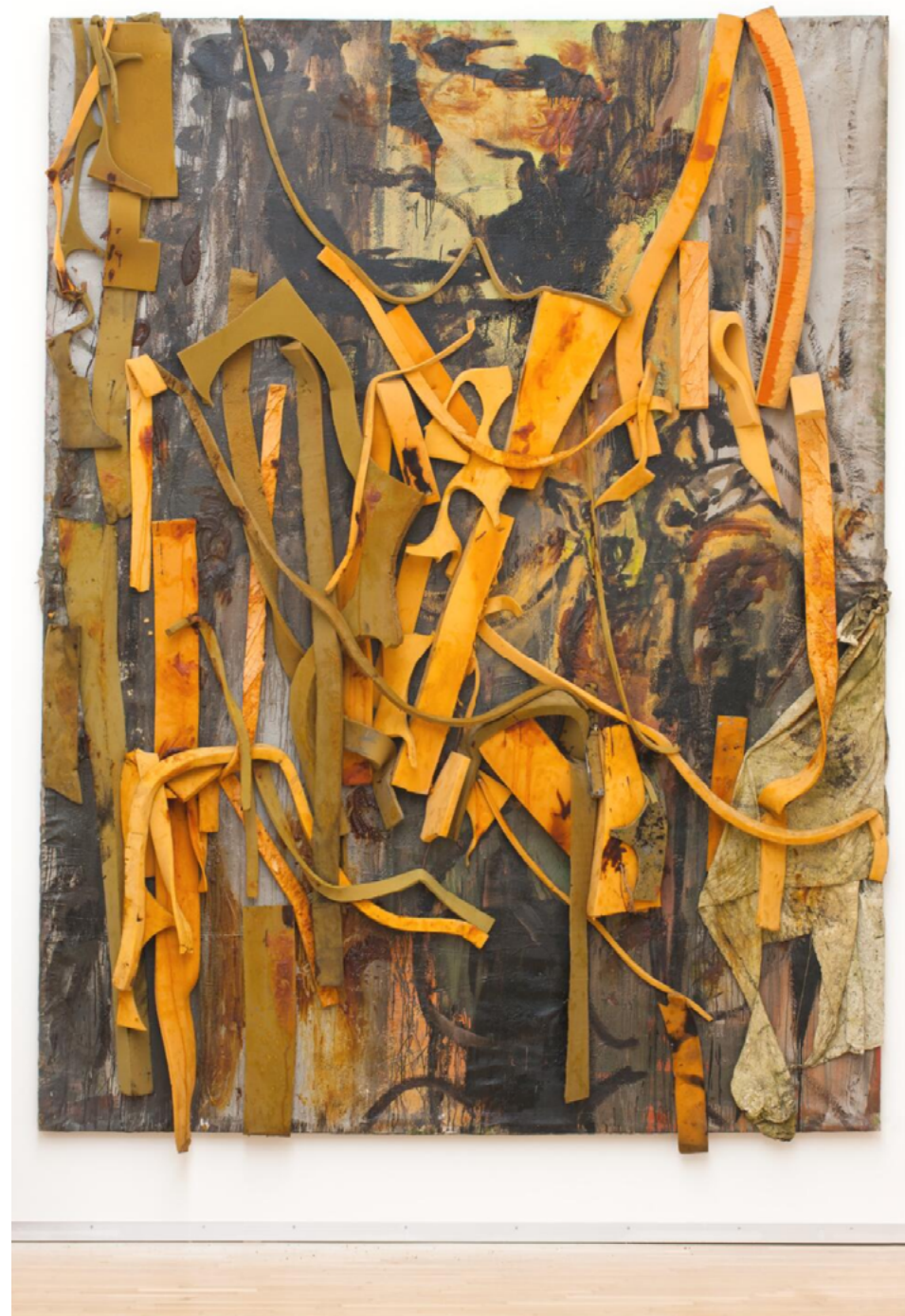
Hvad synes du om denne værktekst?

Hvordan henvender den sig til sit publikum?

Hvordan stemmer den overens med din egen version?

Hvordan oplever du værket nu efter at have læst teksten?

Hvad synes du værkteksten gør for din oplevelse af værket: hjælper den dig til at forstå værket bedre, eller begrænser den måske din egen tolkning og oplevelse af værket?

Lav dit eget stilleben

Stilleben kommer fra tysk og betyder 'stille liv' og er en kunstgenre som forestiller en opstilling af genstande, f.eks, frugter, blomster, vaser eller andre ting. Denne kunstgenre handler altså i høj grad om kuratering. Vi har allerede arbejdet med indsamling og sammensætning af objekter og formidlingen af dem, men nu skal det handle om at udstille dem!

Materialer

5 ting tilfældigt udvalgte ting fra dit hjem og et kamera.

Øvelse

- 1. Lav et stilleben med 5 ting fra dit eget hjem og tag et billede eller tegn en hurtig skitse!**
- 2. Arranger objekterne i forhold til hinanden. Er der en fortælling som du vil have frem? Eller en symbolsk betydning? Eller handler det blot om farve eller overflader?**
- 3. Denne gang skal det ikke kun handle om sammensætningen af objekter, men også om konteksten de udstilles i. Tænk derfor over: Hvor skal det udstilles? Hvilken baggrund skal der være? Hvordan skal lyset være?**
- 4. Find evt. inspiration i SMK's samling. Her findes et hav af forskellige stillebener. Se eksempler på næste side.**

Eksempler på stilleleben i SMK's samling

Cornelius Norbertus Gijsbrechts, Trompe l'oeil med ateliervæg og vanitas-stilleben, 1668

<https://open.smk.dk/artwork/image/KMSst537?q=Trompe%20l%27oeil%20med%20ателиerv%C3%A6g%20og%20vanitas-stilleben&page=0>

Dette stilleben af Gijsbrechts består af mange døds- og genopstandelses-symboler, et såkaldt vanitas-stilleben. Vanitas kommer fra latin og betyder 'forgængelighed'. Vanitassymboler kommer ofte til udtryk gennem genstande, der er let forgængelige og flygtige og skulle minde beskueren om at livet er skrøbeligt. Typiske vanitassymboer er fx lys, der er gået ud, blomster der visner eller en sæbeboble, der så let kan gå i stykker.

Henri Matisse, Guldfiskene, 1912

<https://open.smk.dk/artwork/image/KMSr82?q=Guldfiskene%20matisse&page=0>

Matisse har lavet en opstilling med tre guldfisk, blomster i en vase og en skulptur der forestiller en liggende kvinde. Matisse var meget optaget af farver og enkle former og ikke at snyde øjet til at tro at guldfiskene fx er virkelige.

Annika von Hausswolff, Stilleben med døde fluer, 2003

<https://open.smk.dk/artwork/image/KMS8302?q=hausswolff&page=0>

Den svenske kunstner Annika von Hausswolff har lavet flere fotografiske stilleben af helt almindelige ting men så de fremstår lidt slidte og ensomme. En stol uden sæde, en radiator eller døde fluer og cigaretskodder.

Du kan også gå ind på <https://open.smk.dk/> og finde andre eksempler.

Kurater dit karantænehjem

Vi har nu bevæget os rundt i det kuratoriske felt og undersøgt objekters historiefortællende potentiale, vi har arbejdet med formidlingens mange subjektive muligheder, og udforsket stemning og kontekst. Her til sidst skal vi samle op på alt det, vi har undersøgt indtil videre og sætte fokus på museumsrummet som helhed.

Materialer

Frit valg af tilgængelige genstande i hjemmet.

Øvelse

1. Gå en tur i dit hjem og tænk over alle rummene. Hvilket rum er dit yndlingsrum? Og hvorfor det? Har det noget med stemningen at gøre? Med lyset? Med det man kan foretage sig i rummet?

2. Udvalg dernæst det kedeligste rum i dit hjem: f.eks. toilettet, lagerrummet, entréen eller et hjørne af din gang.

3. Notér hvad der gør at rummet er kedeligt. Læg mærke til så mange detaljer som muligt: hvordan er lyset? Hvilke objekter og møbler er der? Hvordan er pladsen fordelt? Hvordan føles det at stå i rummet og hvorfor mon det? Hvilke ting gør rummet kedeligt? Eller er det måske en mangel på ting der gør det kedeligt?

4. Lav om på disse ting og giv rummet en ny karakter: eksperimenter med at ændre lyset, stille møblerne anderledes, hent objekter fra de andre rum i hjemmet og placer udvalgte steder. Skal man som person i rummet gøre noget bestemt for at bevæge sig igennem det?

5. Organisere rummet efter et bestemt tema: f.eks. din yndlingsfarve, yndlingseventyr, yndlingskunstværk, eller bare fokusere på at gøre det så hyggeligt som muligt. Leg med ideen om, at du kan fortælle en historie med et helt rum og alt hvad der er inden i det.

6. I kan evt. vælge at rykke dagens aftensmadsspising ind i det nye spændende rum. Eller du kan invitere din familie / bofæller ind til en lille fernisering og tilbyde forfriskninger.

Prøv at tænk over alt dette næste gang du besøger SMK eller et andet museum: Hvor mange forskellige ting der egentlig er med til at skabe din oplevelse af at være i et udstillingsrum.